

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU FAKULTET STROJARSTVA I BRODOGRADNJE Katedra za strojarsku automatiku

Seminarski rad iz kolegija

Modeliranje i simulacija mehatroničkih sustava

Inverzni klin

Zadatak zadao:

Prof. dr. sc. Željko

Šitum

Ocjena:

Student: Antonio Ćuk 0035239603

U Zagrebu, srpanj, 2024.

Sadržaj

Pop	ois oznaka	3
1.	Raspis Euler-Lagrange-ove metode za nelinearni sustav	4
1.1.	. Simulacijski model nelinearnog sustava i njegov odziv	6
2.	Linearizacija sustava i prostor stanja	7
2.2.	. Simulacijski model linearnog sustava i njegov odziv	8
3.	Sinteza regulatora	9
3.1.	. Odzivi sustava sa uključenim regulatorom	10
4.	Zaključak	12

Popis oznaka

masa klizača [kg]
masa okvira [kg]
udaljenost težišta od središta rotacije [m]
udaljenost klizne plohe pd središta rotacije [m]
koeficijent viskoznog trenja okvira [Nms]
koeficijent viskoznog trenja klizača [Ns/m]
ubrzanje sile [m/s²]
kut zakreta okvira [rad]
kutna brzina okvira [rad/s]
kutno ubrzanje okvira [rad/s²]
pozicija klizača na okviru [m]
brzina klizača [m/s]
ubrzanje klizača [m/s²]

1. Raspis Euler-Lagrange-ove metode za nelinearni sustav

Općenito Euler-Lagrange jednadžbe

$$\frac{d}{dt}\left(\frac{\partial K_j}{\partial \dot{q}_i}\right) - \frac{\partial K_j}{\partial q_i} + \frac{\partial P_j}{\partial q_i} = T_{ij} \tag{1}$$

 T_{ij} - sila/moment u i-toj upravljanoj koordinati K_j - kinetička energija j-te mase

 P_j - potencijalna energija j-te mase

 q_i - i-ta upravljana koordinata

 \dot{q}_i - brzina i-te upravljane koordinate

Figure 1: Skica kosine

Iz slike je vidljivo da vrijedi: $\begin{array}{ll} h_1 = x \sin \theta \\ h_2 = d \cos \theta \end{array}$

$\mathbf{2}$ Kinetička i potencijalna energija te brzina za klizač

$$K = \frac{1}{2} \int_{(m)} v^2 dm = \frac{1}{2} m v^2 \tag{2}$$

$$P = mgh (3)$$

$$P = mgh$$

$$v = \frac{d\theta}{dt}$$
(3)

3 Okvir

$$v = r\omega = c\dot{\theta} \tag{5}$$

$$K_1 = \frac{1}{2}Mc^2\dot{\theta^2} \tag{6}$$

$$P_1 = Mgc\cos\theta \tag{7}$$

Klizač 4

$$\begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos \theta & -\sin \theta \\ \sin \theta & \cos \theta \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ y_1 \end{bmatrix}, \quad x_1 = x \\ x_2 = d$$
 (8)

$$p_2 = \begin{bmatrix} x \cos \theta & -d \sin \theta \\ x \sin \theta & d \cos \theta \end{bmatrix}$$
 (9)

$$v_2 = \frac{dp_2}{dt} = \begin{bmatrix} \dot{x}\cos\theta - x\dot{\theta}\sin\theta & -d\dot{\theta}\cos\theta\\ \dot{x}\sin\theta + x\dot{\theta}\cos\theta & -d\dot{\theta}\sin\theta \end{bmatrix}$$
(10)

$$v_2^2 = [(x - d\dot{\theta})\cos\theta - x\dot{\theta}\sin\theta]^2 + [(x - d\dot{\theta})\sin\theta + x\dot{\theta}\cos\theta]^2$$

$$= [(\dot{x} - d\dot{\theta})^2\cos^2\theta - 2(\dot{x} - d\dot{\theta})\cos\theta\dot{x}\dot{\theta}\sin\theta + x^2\dot{\theta}^2\sin^2\theta]$$

$$+ [(\dot{x} - d\dot{\theta})^2\sin^2\theta + 2(\dot{x} - d\dot{\theta})\sin\theta\dot{x}\dot{\theta}\cos\theta + x^2\dot{\theta}^2\cos^2\theta]$$

$$= [(\dot{x} - d\dot{\theta})^2 + x^2\dot{\theta}^2]$$

$$= \dot{x}^2 - 2d\dot{x}\dot{\theta} + d^2\theta^2 + x^2\dot{\theta}^2$$
(11)

$$K_2 = \frac{1}{2}m(\dot{x}^2 - 2d\dot{x}\dot{\theta} + d^2\dot{\theta}^2 + x^2\dot{\theta}^2)$$
 (12)

$$P_2 = mgx\sin\theta + mgd\cos\theta \tag{13}$$

$$K = K_1 + K_2 = \frac{1}{2}(\dot{x}^2 - 2d\dot{x}\dot{\theta} + d^2\dot{\theta}^2 + x^2\dot{\theta}^2) + \frac{1}{2}Mc^2\dot{\theta}^2 \tag{14}$$

$$P = P_1 + P_2 = mgx\sin\theta + mdg\cos\theta - Mgc\cos\theta \tag{15}$$

5 Raspis Euler-Lagrange formula

 $egin{array}{ll} q_1 = heta & , & T_1 = Fd \ q_2 = x & , & T_2 = F \end{array}$

$$\frac{\partial K}{\partial \dot{x}} = \frac{1}{2} m(2\dot{x} - 2d\dot{\theta}) \tag{16}$$

$$\frac{d}{dt}(\frac{\partial K}{\partial \dot{x}}) = m\ddot{x} - md\ddot{\theta} \tag{17}$$

$$\frac{\partial K}{\partial x} = \frac{1}{2}m(2x\dot{\theta}^2) = mx(\dot{\theta})^2 \tag{18}$$

$$\frac{\partial P}{\partial x} = mg\sin\theta\tag{19}$$

$$m\ddot{x} - md\ddot{\theta} - mx\dot{\theta}^2 + mq\sin\theta = F \tag{20}$$

$$\frac{\partial K}{\partial \dot{\theta}} = -m d\ddot{x} + m d^2 \theta^2 + 2m x \dot{x} \dot{\theta} + m x^2 \ddot{\theta} + M c^2 \ddot{\theta}$$
 (21)

$$\frac{\partial K}{\partial \theta} = 0 \tag{22}$$

$$\frac{\partial P}{\partial \theta} = mgx \cos \theta - mgd \sin \theta - Mgc \sin \theta \tag{23}$$

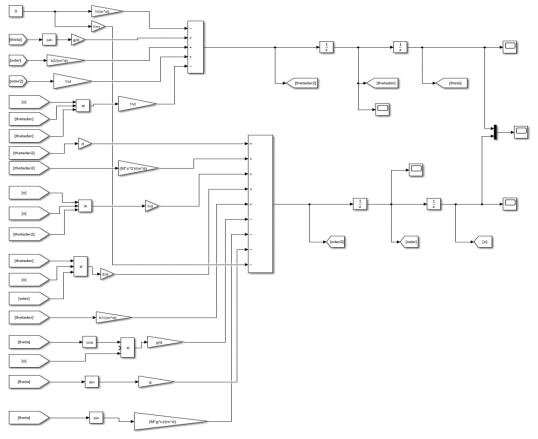
 $md^2\ddot{\theta} + mx^2\ddot{\theta} + Mc^2\ddot{\theta} - md\ddot{x} + 2mx\dot{x}\dot{\theta} + mgx\cos\theta - mgd\sin(\theta) - Mgc\sin\theta = Fd$ (24)

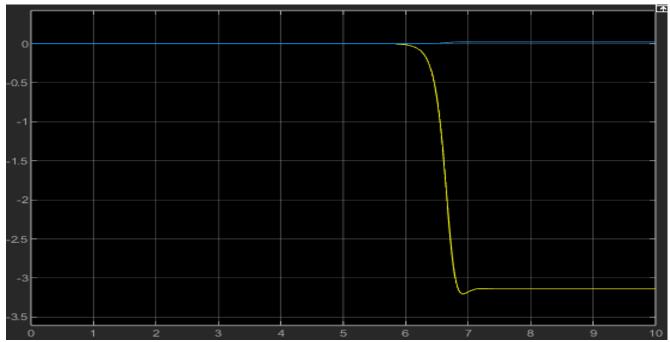
U jednadžbe (20) i (24) dodajemo faktore $b_1\dot{\theta}$ i $b_2\dot{x}$ koji predstavljaju trenje u sustavu

$$m\ddot{x} + b_2\dot{x} - md\ddot{\theta} - mx\dot{\theta}^2 + mg\sin\theta = F \tag{25}$$

 $md^{2}\ddot{\theta} + mx^{2}\ddot{\theta} + Mc^{2}\ddot{\theta} - md\ddot{x} + 2mx\dot{x}\dot{\theta} + b_{1}\dot{\theta} + mgx\cos\theta - mgd\sin(\theta) - Mgc\sin\theta = Fd$ (26)

1.1. Simulacijski model nelinearnog sustava i njegov odziv

Slika 1 Odziv nelinearnog sustava

2. Linearizacija sustava i prostor stanja

6 Linearizacija sustava

 $\cos\theta \approx 1$, $\sin\theta \approx \theta$, $\dot{\theta}^2 \approx x^2 \approx \dot{x}\dot{\theta} = 0$

$$m\ddot{x} + b_2\dot{x} - md\ddot{\theta} + mg\theta = F \tag{27}$$

$$md^{2}\ddot{\theta} + Mc^{2}\ddot{\theta} - md\ddot{x} + b_{1}\dot{\theta} + mgx - mdg\theta - Mgc\theta = Fd$$
 (28)

$$\ddot{x} = -\frac{b_2}{m}\dot{x} + d\ddot{\theta} - g\theta + \frac{1}{m}F\tag{29}$$

$$\ddot{\theta} = \frac{g}{c}\theta - \frac{b_1}{Mc^2}\dot{\theta} - \frac{mg}{Mc^2}x - \frac{b_2d}{Mc^2}\dot{x} + \frac{2d}{Mc^2}F$$
 (30)

$$\ddot{x} = (\frac{gd}{c} - g)\theta - \frac{b_1d}{Mc^2}\dot{\theta} - \frac{mgd}{Mc^2}x - (\frac{b_2d^2}{Mc^2} + \frac{b_2}{m})\dot{x} + (\frac{2d^2}{Mc^2} + \frac{1}{m})F$$
 (31)

7 Prostor stanja

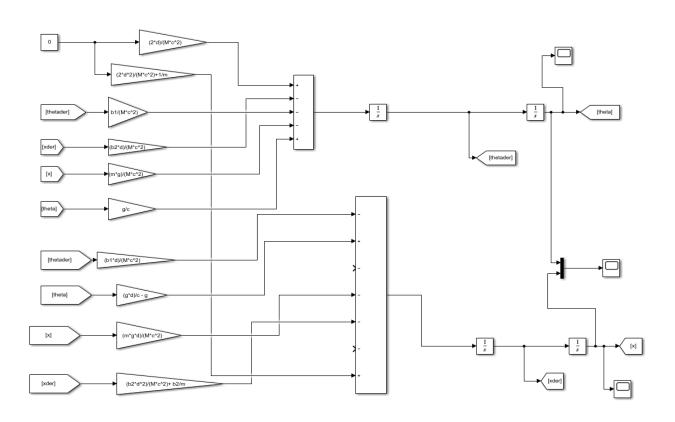
$$\dot{x} = Ax + Bu$$
$$y = Cx + Du$$

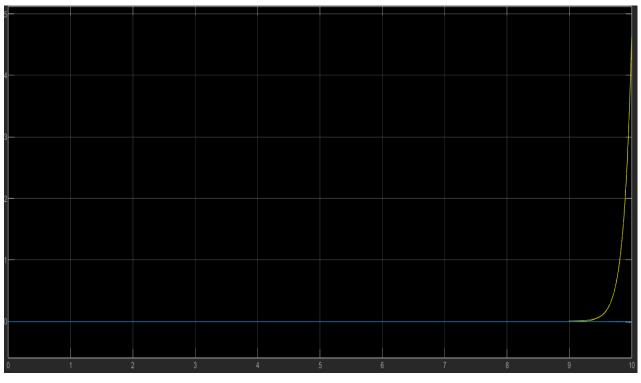
$$x = \begin{bmatrix} \theta \\ \dot{\theta} \\ x \\ \dot{x} \end{bmatrix} \tag{32}$$

$$\begin{bmatrix} \dot{\theta} \\ \ddot{\theta} \\ \dot{x} \\ \ddot{x} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 & 0 \\ \frac{g}{c} & -\frac{b_1}{Mc^2} & -\frac{mg}{Mc^2} & -\frac{b_2d}{Mc^2} \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ \frac{gd}{c} - g & -\frac{b_1d}{Mc^2} & -\frac{mgd}{Mc^2} & -(\frac{b_2d^2}{Mc^2} + \frac{b_2}{m}) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \theta \\ \dot{\theta} \\ x \\ \dot{x} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 0 \\ \frac{2d}{Mc^2} \\ 0 \\ (\frac{2d}{Mc^2} + \frac{1}{m}) \end{bmatrix} F (33)$$

$$y = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \theta \\ \dot{\theta} \\ x \\ \dot{x} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$
 (34)

2.2. Simulacijski model linearnog sustava i njegov odziv

Slika 2 Odziv linearnog sustava

3. Sinteza regulatora

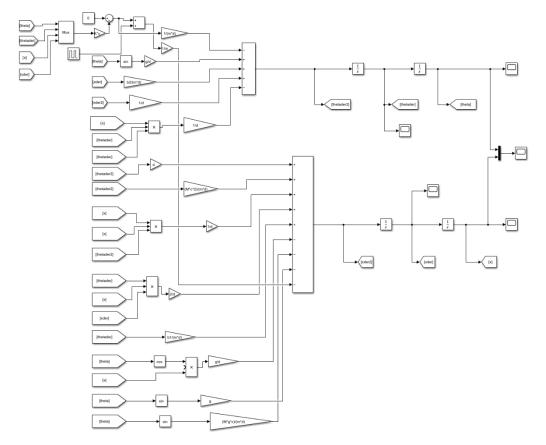
Pošto su odzivi u oba sustava; linearnog i nelinearnom nestabilni bez regulatora, u sljedećim poglavljima ćemo izmodelirati optimalan LQR regulator za naš linearni sustav.

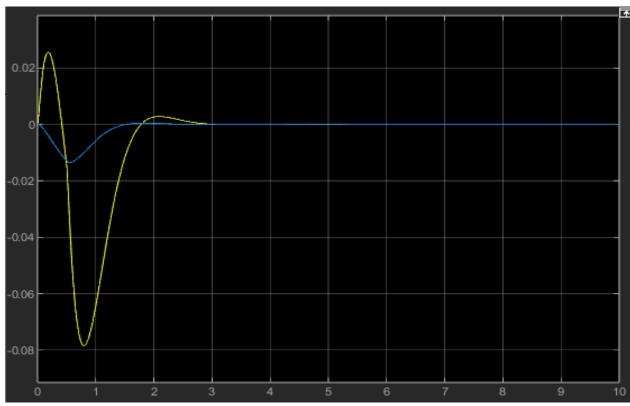
Za pronalaženje optimalne matrice pojačanja koristimo kod naveden dolje. On pomoću naredbe "lqr" pronalazi optimalne vrijednosti s obzirom na trenutni prostor stanja.

```
m = 0.3; %masa klizaca
M = 1.2; %masa okvira
bl = 0.05; %koef. viskoznog trenja okvira
b2 = 45; %koef. viskoznog trenja klizača
g = 9.81; %gravitacijsko ubrzanje
d = 0.062; %visina težišta klizača od centra rotacije
c = 0.03;
A = [0 \ 1 \ 0 \ 0;
g/c -b1/(M*c*c) - (m*g)/(M*c*c) - (b2*d)/(M*c*c);
(g*d/c - g) - (b1*d)/(M*c*c) - (m*g*d)/(M*c*c) - ((b2*d*d)/(M*c*c) + b2/m)];
B = [0; 2*d/(M*c*c); 0; ((2*d*d)/(M*c*c)+1/m)];
C = [1 \ 0 \ 0 \ 0; \ 0 \ 0 \ 1 \ 0];
D = [0; 0];
q1=(1/0.5)^2;
q2=(1/0.5)^2;
q3=(1/0.3)^2;
q4=(1/0.3)^2;
% Matrice Q i R
Q=[q1 0 0 0;
0 q2 0 0;
0 0 q3 0 ;
0 0 0 q4];
R=1:
K=lqr(A,B,Q,R)
Ac=[(A-B*K)];
Bc=[B];
Cc=[C];
Cc=[C];
Dc=[D];
x0=[0; 0; 0.1; 0];
T=0:0.01:10;
U=0*ones(size(T));
[Y,X]=lsim(Ac,Bc,Cc,Dc,U,T,x0);
plot(T,Y)
legend('okvir','klizac')
xlabel('t,s'), ylabel('x, \theta')
```

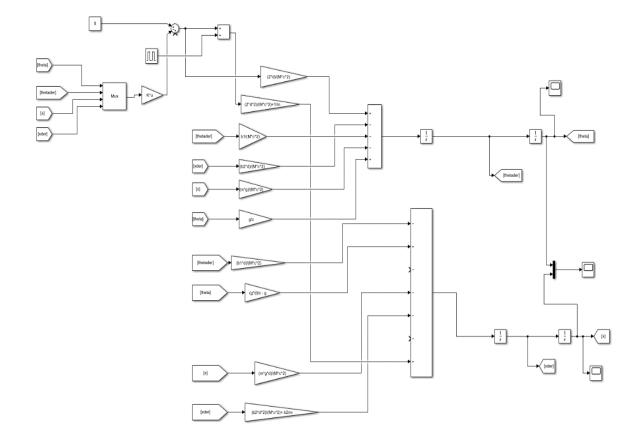
Slika 3 Matlab kod LQR regulatora

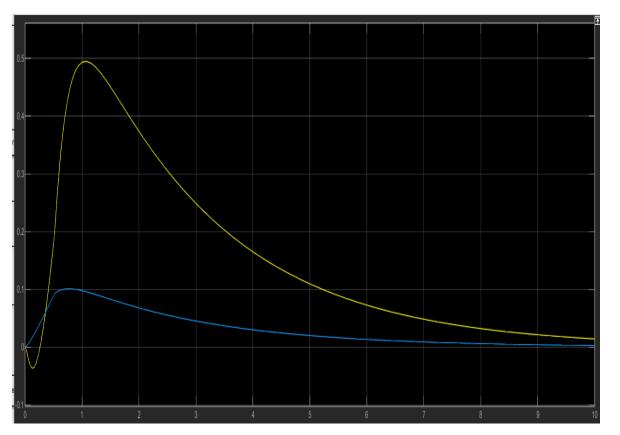
3.1. Odzivi sustava sa uključenim regulatorom

Slika 4 Odziv nelinearnog sustava sa uključenim regulatorom

Slika 5 Odziv linearnog sustava sa uključenim regulatorom

4. Zaključak

Iz rezultata možemo zaključiti da je sustav bez regulatora nestabilan i u stvarnosti bi klizač samo pao na jednu stranu okvira. Sa uključenim regulatorom cijelo vrijeme se kompenzira greška i sustav se s vremenom dovede u stanje ravnoteže. Možemo primijetiti da je linearni sustav jednostavniji za analizu i simulaciju, ali nelinearni sustav je precizniji i točniji.